

Бідняк Софія Станіславівна
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
юридичний факультет,
здобувач вищої освіти*

Науковий керівник:
Наливайко Лариса Романівна
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
професор кафедри
загальноправових дисциплін,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України*

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ПРОБЛЕМ З УРАХУВАННЯМ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРИНЦИПІВ

Для побудови демократичного, правового та соціального суспільства і держави вимагає концептуального визначення, розробки й здійснення гендерної політики як основи формування гендерної культури, розвитку гендерної активності чоловіків і жінок, адаптації до світових умов творення паритетної демократії – складової соціальної демократії, яка сприяє ефективному захисту прав людини. Однак, для реалізації у нашій державі зазначених аспектів, необхідно запровадити низку дій, серед яких оновлення законодавчої бази, механізми реалізації принципу гендерної рівності та розвиток системи юридичних гарантій захисту прав і свобод жінок і чоловіків з урахуванням глобалізаційних тенденцій.

Глобалізаційні процеси, які вплинули на якісне оновлення нормативно-правового регулювання питання гендерної рівності в Україні, та сприяли наближенню національного законодавства до міжнародних стандартів, продовжують впливати на трансформаційні процеси у зазначеній сфері.

Безперечно позитивним прикладом для подолання гендерної нерівності є гендерне квотування у політичній сфері, метою якого є запровадження тимчасових обмежень для відновлення прав і можливостей жінок у прийнятті державних рішень. Про ефективність такого механізму свідчить позитивна динаміка ролі жінок у політичній сфері у таких державах, як Бельгія, Франція, Греція, Португалія, Словенія та Польща тощо [1].

У Виборчому кодексі України також прописані гендерні квоти на рівні 40%: в кожній п'ятірці виборчого списку повинні бути як чоловіки, так і жінки [2]. До того ж, застосування такого механізму спрямоване на зміну політики гендерної рівності від «рівних можливостей» до «рівності результатів».

Зважаючи, що жінки беруть активну участь у політичній сфері не тільки шляхом безпосереднього членства у політичних партіях, важливо зосередити

увагу також на наступних аспектах. Жінки можуть брати участь у певних аспектах виборчих процесів незалежно, наприклад, долучаються до громадських організацій. Жіночі мережі, громадські організації та медіа можуть сприяти політичній участі жінок, спрямовуючи ініціативи на: інформаційні кампанії з підтримки жінок у політиці; гендерний моніторинг діяльності політичних сил: якість політичної діяльності чоловіків та жінок; підтримка нового покоління жінок-політиків; робота з чоловіками щодо підтримки активної участі жінок у політиці; захист суспільства від інформації, дискримінаційної за ознакою статі тощо [5, с. 21].

Важливо акцентувати увагу, що медіа мають значний вплив на формування правової свідомості, у тому числі й з питання гендерної рівності. Тому, доцільно провадити активну агітаційну та ідеологічну роботу, спрямовану на актуалізацію проблеми рівності жінок і чоловіків, а також на розвиток правової культури та толерантності у цій сфері. До того ж, важливо розвивати роботу з питань гендерної рівності з дітьми, які становлять основу майбутнього демократичного суспільства і держави. Тому, позитивними діями у цьому напрямі можуть бути додаткові шкільні та позашкільні заняття з питань гендерної рівності, а також створення ряду відеоматеріалів та тренінгів щодо пояснення важливості гендерного паритету у всіх сферах суспільного життя.

У контексті забезпечення гендерної рівності важливо акцентувати увагу гендерний аспект у приватному секторі, особливе місце у якому посідає домашнє насильство. Зауважимо, що зазначена проблематика заслуговує окремого ґрунтовного наукового дослідження, однак вона є невід'ємною частиною подолання гендерного дисбалансу в умовах глобалізації. Зазначена проблема пов'язана із впливом гендерних стереотипів, які визначають «належні» ролі жінок і чоловіків.

Поряд із державними установами та правозахисними організаціями, приватний сектор може відігравати важливу роль у боротьбі з різними формами насильства щодо жінок. Роботодавці мають не лише юридичні та моральні зобов'язання, а й економічну зацікавленість у підтримці власних працівників і працівниць у складних життєвих ситуаціях, збереженні їхнього здоров'я та психологічного добробуту [3]. Різні форми насильства щодо жінок – від сексуальних домагань до домашнього насильства – можуть мати серйозні наслідки з точки зору працездатності постраждалих осіб, а отже – впливати на здоров'я, мотивацію та продуктивність праці, розвиток держави як демократичної, правової та соціальної.

Органи державної влади та місцевого самоврядування разом з інститутами громадянського суспільства та з урахуванням глобальної практики з питань домашнього насильства, розробили широкий комплекс дій, які спрямовані на запобігання і протидію цьому соціально-небезпечному явищу. Однак, до ефективних дій у зазначеній сфері можуть бути віднесені також наступні: запровадження та розвиток інституту поліцейських з питань запобігання домашньому насильству, які мали б психологічні, соціальні та правові знання і

навички для роботи із правопорушниками і постраждалими від домашнього насильства особами; запровадження освітніх програм з підготовки фахівців, які боротимуться з домашнім насильством; поширення інформаційно-просвітницької, профілактичної та методичної роботи щодо формування ненасильницьких моделей поведінки серед представників різної статі тощо.

Сьогодні, згідно зі ст. 24 Закону України «Про рівні можливості жінок і чоловіків», особи, винні в порушенні вимог законодавства про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, несуть цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом [4]. Однак, для забезпечення принципу гендерної рівності в Україні, необхідно переглянути кримінальне, цивільне та адміністративне законодавство щодо наявності в ньому механізмів обов'язкового фінансового та морального відшкодування збитків, завданих жертві, а також з погляду гендерної чутливості. Також доцільно було б визначити персональну відповідальність керівників підприємств, установ, організацій різної форми власності за невиконання обов'язків щодо забезпечення рівності жінок і чоловіків, а також виробити особливі антидискримінаційні норми та санкції за порушення гендерного законодавства, зважаючи на практику зарубіжних держав.

Отже, варто наголосити, що глобалізація сприяла наближенню правових норм, традицій та звичаїв різних держав, зокрема у питанні гендерної рівності як фундаментальної категорії для побудови дійсно демократичних, правових та соціальних держав. Глобальні принципи розвитку суспільства і держави, серед яких вільна ринкова економіка; створення суспільства, керованого за єдиними загальноприйнятими правилами об'єднання держав; пріоритет міжнародного права і міжнародних інститутів тощо, зумовили трансформацію у нормативно-правових та організаційно-правових аспектах встановлення гендерної рівності в українському суспільстві. Дії, спрямовані на подолання гендерного дисбалансу у всіх сферах суспільного життя повинні включати комплекс заходів, до виконання яких слід залучити органи державної влади, органи місцевого самоврядування та інститути громадянського суспільства.

Бібліографічні посилання:

1. The quota-instrument: different approaches across Europe [Electronic resource] / European Commission's Network to Promote Women in Decision-making in Politics and the Economy. 2011. Mode of access: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/quota-working_paper_en.pdf.

2. Виборчий кодекс України: Закон України від 19.12.2020 року № 396-IX (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 7. № 8. № 9. Ст.48.

3. Гендерна рівність та відповідь на домашнє насильство в приватному секторі: заклик до дій. UNFPA Ukraine. 2019. URL: <https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub.pdf>.

4. Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 року № 2866-IV (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 52. Ст. 561.

5. Участь жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні. Стратегії впливу: Український жіночий фонд, Київ, 2011. 41 с.